

Geurvreters

Prikken op zoek naar een geurtje

Dit voorjaar bereikten ons een tweetal bijzondere vondsten uit de familie der prikken, ook wel rondbekken genoemd.

De eerste waarneming was van Bertus Webbink. Hij was op 11 mei in de Verloren Beek aan het schepnetvissen toen hij een dode rivierprik zag liggen. De beekprik is al jaren bekend uit dit prachtige beekje op de Veluwezoom, maar een rivierprik was er nog nooit gezien en werd ook niet verwacht door de vrij geïsoleerde ligging van de beek.

Twee weken later, op 25 mei, kwam Mark Scheepens van Waterschap de Dommel met een nog vreemdere waarneming. Hij mailde ons dat een vrouw langs de oever van de Dommel stond, toen er plots een vis de kant op zwom en in haar schoen beet. Dit is op zich al ongekend, maar bij bestudering van de foto bleek het bovendien om een volwassen zeeprik te gaan! De Dommel en Keersop staan bekend om de aanwezigheid van beekprikken maar een zeeprik was hier nog nooit aangetroffen.

Hoe is dit nu te verklaren?

In tegenstelling tot de beekprik zijn de rivier- en zeeprik trekvissoorten. Ze komen als blinde larve uit het ei in riviertjes en grotere beken, waar ze vervolgens jarenlang in de bodem leven. Na een indrukwekkende metamorfose, waarbij ze ogen en een mondschijf krijgen, trekken ze de rivier af naar zee. Hier groeien ze verder op, waarbij ze zich met hun mondschijf vastzuigen aan andere vissen en zeezoogdieren en parasiteren op hun lichaamsvocht. Voor de paai zwemmen ze terug naar zoet water.

Anders dan bijvoorbeeld de zalm keren ze niet per se terug naar hun geboortegrond. Maar ze richten zich wel op geuren, en zijn hier super gevoelig voor. Op zee oriënteren ze zich eerst op de geur van het rivierwater. Eenmaal op de rivier oriënteren ze zich op feromonen die door de, in de bodem van paariviertjes en -beken levende, prikclarven worden afgescheiden. Zo vormen de prikclarven dus een baken voor optrekkende prikken om de weg te vinden naar een geschikte paaiplaats. Daar heeft de evolutie goed over nagedacht!

De verklaring van het opduiken van de rivierprik en zelfs de zeeprik ligt in het feit dat de feromonen van de beekprik sterk gelijkend zijn. De rivier- en beekprik zijn zelfs nauw verwant (uit laboratoriumexperimenten blijkt dat zij voor nageslacht kunnen zorgen). Het is dus te voorbarig om te spreken over nieuwe populaties van deze soorten in de Verloren Beek en de Dommel. De vondsten laten echter wel zien dat het passeerbaar maken van migratiebarrières zijn vruchten afwerpt, en deze prikken in staat gesteld heeft om het feromoonspoor van de beekprikclarven te volgen.

Jan Kranenbarg & Frank Spikmans, RAVON

Dode rivierprik, gevonden op 11 mei 2016 in de Verloren Beek te Epe. (Foto: Bertus Webbink)

Zeeprik in de Dommel waargenomen op 25 mei 2016. (Foto: Lenny Sloomaker)